

LÄROMEDELSFÖRETAGEN

Läromedelsföretagens svar på Statens skolverks förslag till nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet 2023–2027.

Svenska Läromedelsföretagen ekonomisk förening (Läromedelsföretagen) tackar för möjligheten att inkomma med synpunkter på det remitterade förslaget och har nedanstående kommentarer att lämna. Vår utgångspunkt för kommentarerna är hur strategin på olika sätt inverkar på hur skolan arbetar med läromedel i syfte att nå kunskapsmålen.

Om behovet av en digitaliseringsstrategi för skolväsendet

Läromedelsföretagen ställer sig positivt till att Skolverket har en digitaliseringsstrategi för skolväsendet och att denna uppdateras med jämna mellanrum. Med utgångspunkt i att samhällets digitalisering också återspeglas i skolväsendet är det rimligt att det offentliga har ett samlat förhållningssätt till digitala inslag i barns och elevers utbildning och att detta förhållningssätt förankras hos skolans huvudmän och hos skolans professioner.

Skolverket skriver i inledningen av det remitterade materialet att ”Strategin syftar till att alla barn och elever ska få den digitala kompetens de behöver som samhällsmedborgare och i arbetslivet. Det övergripande målet är att det svenska skolväsendet ska vara ledande i att använda digitaliseringens möjligheter på bästa sätt för att uppnå en hög digital kompetens hos barn och elever och för att främja kunskapsutvecklingen och likvärdigheten.”

Läromedelsföretagen, som utgörs av 18 förlag som står för mer 90 % av utgivningen av läromedel till svensk skola, instämmer i stora drag med myndighetens uttalade syfte och mål. För oss är det samtidigt viktigt att betona att syftet med strategin i huvudsak bör handla om att digitala inslag i utbildningen ska bidra till att bättre uppnå de kunskapskrav som ställs inom svensk skola, med målet att kunskapsresultaten ska öka. Digitaliseringen bör även genomföras på ett sådant sätt att likvärdigheten stärks.

Om läromedel

Läromedel är material framtaget med syftet att användas i undervisning för att elever ska nå skolans kunskapskrav. Läromedel ska följa och utgå från läro-, kurs- eller ämnesplaner. Läromedelsföretagen som organisation gör därmed ingen skillnad mellan digitala och tryckta läromedel, då alla format ska följa relevanta planer, ska bidra till undervisningen och kunskapsresultaten och är framtagna enligt Läromedelsföretagens kvalitetspolicy.

Om tillgången till läromedel

Adekvat tillgång till ändamålsenliga och kvalitativa läromedel är av stor vikt för möjligheten att förbättra kunskapsresultaten i skolan. Alla elevers tillgång till läromedel behöver därför säkerställas på en övergripande nivå, då tillgången i dagsläget är bristande både gällande digitala och tryckta läromedel. Tillgången är även olikvärdig och varierar kraftigt mellan huvudmän över landet. När den grundläggande tillgången är säkerställd bör det i huvudsak vara upp till skolans personal att utifrån tillgänglig forskning, undervisningssituation och dylikt, avgöra vilken form av läromedel som ska användas i undervisningen.

Till: Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer: U2022/03951

I det sammanhanget är det därför viktigt att rektorer och lärare ges tillräckliga förutsättningar att avgöra om digitala, fysiska eller kombinerande läromedel är bäst lämpade i den specifika undervisningssituationen. Skolverket är inne på detta spår när man tar upp vikten av kompetens i bemärkelsen att skolpersonal ska ha kompetens att avgöra när det är lämpligt med digitala inslag i undervisningen samt att huvudmän till exempel behöver ha tillräcklig beställarkompetens. Läromedelsföretagen tillstyrker den bedömningen.

Säkerställ stringenta och distinkta definitioner av centrala begrepp

Skolverket använder i strategin samlingsbegreppet "digitala lärresurser" för allt digitalt material som används i undervisning, där både läromedel, "digitalt innehåll" och hård- och mjukvara (digitala verktyg) inkluderas. Definitionen av ovanstående begrepp i strategin är i nuläget placerad i fotnot. Någon närmare förklaring av begreppen ges inte.

Den nuvarande formuleringen i två fotnoter (sidorna 4 och 6) gör inte heller någon kvalitativ skillnad mellan nämnda tre huvudgrupper. Det kan diskuteras huruvida de tre huvudgrupperna ska betraktas som likvärdiga, med tanke på att digitalt innehåll exemplifieras vara webbsidor, podcasts, artiklar och filmklipp medan digitala läromedel är "pedagogiskt material med koppling till läro-, kurs- och ämnesplaner". Digitalt innehåll är således inte nödvändigtvis kvalitetssäkrat, till skillnad från digitala läromedel som produceras och ges ut av professionella läromedelsförlag och i enlighet med Läromedelsföretagens kvalitetspolicy.

Utan en tydlig indikation om vilka typer av digitala resurser som på en övergripande nivå ska användas i skolan finns en risk att strategins fokusområde om likvärdig tillgång och användning tolkas på olika sätt. Det är naturligtvis inte upp till Läromedelsföretagen att avgöra vilket material som ska användas i undervisningen, men det bör finnas någon form av övergripande inriktning i strategin om att digitala, kvalitetssäkrade läromedel utgör grundbulten för de digitala inslagen i elevernas utbildning, snarare än mer löst definierat innehåll som inhämtas/är tillgängligt digitalt, t.ex. i form av exempelvis podcasts eller filmklipp.

På detta sätt ges också en tydligare riktning för de delar av Delmål 5 som handlar om att rektorer och huvudmän "behöver ... se till att det finns tillgång till digitala lärresurser av god kvalitet", se sida 13 – 14 i strategin.

Läromedelsföretagen ser därutöver en risk för att Skolverkets användning av samlingsbegreppet "digitala lärresurser", utan en tydlig och stringent definition av de ingående delarna, kan leda till begreppsförvirring vid implementeringen av strategin. En otydlig begreppsapparat kopplat till digitaliseringen kan bidra till missförstånd och sammanblandning av olika typer av material. Detta kan bland annat leda till att förtroendet för användning av digitala läromedel kan försämrats, även i situationer där sådan användning är motiverad ur ett undervisningsperspektiv, om distinktionen mellan förlagsutgivna läromedel och annat digitalt tillgängligt material inte är tydlig.

Det skulle därför gagna strategin och framför allt genomförandet av den om det finns en distinkt redogörelse för vad som avses med de olika begrepp som omnämns i strategin. Det skulle också gagna syftet och målen med strategin om Skolverket i en omarbetad version

Till: Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
Diarienummer: U2022/03951

indikerar vikten av adekvat tillgång till digitala läromedel, när tillgång till sådana bedöms vara motiverad ur ett pedagogiskt och didaktiskt perspektiv.

Definitionerna i strategin måste överensstämma med kommande lagstiftning

Utöver det som nämnts ovan vill Läromedelsföretagen understryka vikten av att definitionen av digitala läromedel i strategin överensstämmer med annan reglering och lagstiftning. Det är vår utgångspunkt att förändringar är att vänta gällande skollagens skrivningar om elevers tillgång till läromedel. I samband med sådant lagstiftningsarbete, vars förarbete redan finns färdigt i form av Läromedelsutredningens slutbetänkande (SOU 2021:70), så kommer det behövas en definition av läromedel. En sådan definition bör vara teknikneutral och därmed innefatta såväl tryckta som digitala läromedel, vilket också är vad utredningen föreslog. Det är av stor vikt att definitionen av läromedel inte skiljer sig åt mellan Skolverkets styrdokument och skollagen, eller att definitionerna kompletterar varandra på ett relevant sätt.

Regeringen bör därför säkerställa att digitaliseringsstrategin för skolväsendet dels innehåller relevanta definitioner, dels att dessa överensstämmer med övrig lagstiftning på området som kan förväntas läggas fram i närtid.

Hur barn och elevers kognitiva utveckling, hälsa och välbefinnande påverkas av digitaliseringen av skolan

Läromedelsföretagen är inte experter på kognitions- eller hälsoforskning och kan därför inte uttala sig specifikt gällande dessa discipliner. Det vi däremot vill understryka är att forskningsläget såvitt vi kan bedöma är relativt utforskat inom många delområden vad gäller digitalisering och lärande, inklusive de digitala läromedlen.

Det finns därför behov av ytterligare forskning om hur olika medier och digitala resurser påverkar elevers utveckling och utbildning. Det finns även ett specifikt behov av forskning kring läromedelsanvändning, så att professionernas val av undervisningsformer och de resurser som används i klassrummet baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Läromedelsföretagen står till fortsatt förfogande för Utbildningsdepartementet och Skolverket för att besvara frågor kopplat till läromedelsproduktion, läromedelsutgivning eller branschens kvalitetsarbete.

Stefan Persson
Ordförande, Läromedelsföretagen